

Program för räddningstjänst och sanering vid utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknisk anläggning

Bilaga Statliga myndigheter och deras
roll kring en kärnteknisk olycka

Utgiven av: Länsstyrelsen i Gotlands län

Programmets diarienummer: 1946-2022

Kontaktperson: Anders Jonsson, Kris- och beredskapshandläggare, Enheten för samhällsskydd och beredskap

Giltig: 2022-07-01

Hela programmet finns att hämta i PDF-format på Länsstyrelsens webbplats: www.lansstyrelsen.se/gotland

Statliga myndigheter och deras roll kring en kärnteknisk olycka

Arbetsmiljöverket (AV)

Utarbetar föreskrifter för arbetsmiljö. Ansvarar för information och råd i frågor som har med arbetsmiljö och arbetarskydd att göra efter en kärnteknisk olycka.

Försvarsmakten (FM)

Delar av Försvarsmakten ingår i Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM) nationella organisationen för expertstöd. Försvarsmaktens Skyddscentrum (SkyddC) kan även tillhandahålla expertis och mobil laboratoriekapacitet inom RN-området. SSM och FM SkyddC har sedan 2021 en överenskommelse om samverkan avseende det mobila RN-laboratoriet.

Jordbruksverket (SJV)

Jordbruksverkets ansvar är att minska konsekvenser för jordbrukssektorn. Jordbruksverket kan lämna expertstöd i jordbruksfrågor som blir aktuella vid en kärnteknisk olycka, bland annat det som rör livsmedelsproducerande djur, sällskapsdjur, djurfoder, djurskyddsfrågor, utrymning av djur, animaliska biprodukter, växtodlingsfrågor, ekologisk produktion, ekonomiskt stöd till jordbruksföretag, sanering av jordbruksmiljö, råd och rekommendationer angående olika motåtgärder i primärproduktionen. Dessutom bedriver Jordbruksverket en målgruppsinriktad kriskommunikation med berörda aktörer och allmänheten inom ovan nämnda områden.

SJV deltar med representanter i den nationella expertgruppen för sanering (NESA).

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Lämnar stöd vid räddningsinsatser, kriskommunikation och bedriver tillsyn över länsstyrelsernas planering. MSB svarar också för utbildningsinsatser inom området och för samordning av regional planeringen för sanering. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska utöva tillsynen över efterlevnaden av lag (2003:778) om skydd mot olyckor, och får med stöd av lagen, efter att ha samrått med andra myndigheter,

meddela föreskrifter i frågor som rör planläggningen och samordning av räddningstjänst och sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen samt planläggningen av saneringen. MSB är nationell kontaktpunkt för EU:s gemenskapsmekanism, genom vilken landet kan få hjälp med extra resurser från de andra medlemsstaterna. Ansökan sker via EU-kommissionens kontaktpunkt, MIC (Monitoring and Information Centre).

MSB deltar med representanter i den nationella expertgruppen för sanering (NESA).

Livsmedelsverket (SLV)

Meddelar/inhämtar information om det radioaktiva nedfallets art och omfattning och ger rekommendation om hantering av livsmedel. Genom deltagande i EU-arbetsgrupper medverkar Livsmedelsverket att ta fram, samt sedan kommunicera, gränsvärden för radioaktiva föroreningar i livsmedel inklusive vatten. Vidare följer verket upp gränsvärden, till exempel genom kontrollprogram. Verket utfärdar även särskilda kostråd om behov av sådana skulle uppstå.

SLV deltar med representanter i den nationella expertgruppen för sanering (NESA).

Länsstyrelser i kärnkraftslän m.fl.

Länsstyrelser i kärnkraftslän (Halland, Kalmar och Uppsala) samt Länsstyrelsen i Skåne och Västerbotten har ett särskilt ansvar att bistå övriga Länsstyrelser i fråga om räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknisk anläggning.

Polismyndigheten

Gotland innefattas i Polisregion Stockholm, Polisområde Gotland. Polismyndigheten har ett särskilt bevakningsansvar inom samverkansområdena *Farliga ämnen* och *Skydd, undsättning, vård*. Polisen har även resurser för indikering och har utbildning i CBRNE-situationer. Polisen kan mycket snabbt vara på plats och spärra av och utrymma områden, få ut information, leda om trafik mm.

Regeringskansliet

Regeringskansliet har ett övergripande ansvar för att ge förutsättningar och resurser till ansvariga aktörer. De beslutar om resursfördelning, ansvarsförhållanden och författningsförändringar.

Regeringen kan besluta att en Länsstyrelse ska leda saneringsverksamhet i annat/andra län eller att en annan statlig myndighet ska överta ansvaret i ett eller flera län.

Socialstyrelsen (SoS)

Har tillsynsansvar för medicinsk katastrofberedskap och ger medicinska råd till regionerna. Socialstyrelsen har etablerat en nukleärmedicinsk expertgrupp, (RN-MeG), som har till uppgift att vara rådgivande till Regeringen, SoS, Regionerna och SSM.

I uppgifterna ingår också att bistå de samverkande myndigheterna med underlag för information om strålningens skadeverkningar.

SOS Alarm

Svarar för larmning till länsstyrelser och centrala myndigheter med fler. Vid olycka i annat land tar SOS Alarm emot larm från SMHI och vidarebefordrar.

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) är en förvaltningsmyndighet för frågor om skydd av människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av strålning samt för frågor om säkerhet och fysiskt skydd i verksamhet med strålning.

SSM svarar för kunskaps- och beslutsunderlag inom strålskyddsområdet, och bistår med strålskyddsbedömningar vid sådana riskanalyser som länsstyrelsernas program för räddningstjänst ska utgå ifrån. SSM upprätthåller en nationell organisation för expertstöd, med kompetens och utrustning för avancerade strålningsmätningar, såväl i fält som på laboratorium.

Vid en radiologisk nödsituation ger SSM råd om strålskydd samt teknisk rådgivning till de myndigheter som ansvarar för hanteringen av konsekvenserna. Myndigheten bistår med strålskyddsbedömningar, spridningsprognoser och råd om strålningsmätningar. SSM leder den nationella organisationen för expertstöd där flera andra myndigheter och organisationer ingår.

SSM genomför egna strålningsmätningar i syfte att stödja ansvariga myndigheter. SSM upprätthåller system för övervakning av strålningsnivåer i Sverige i form av gammastationer och luftfilterstationer. Myndigheten har även en nationell databas för hantering av mätdata från strålningsmätningar.

SSM har ett särskilt funktionsansvar som behörig myndighet och kontaktpunkt mot EU och IAEA enligt internationella överenskommelser om tidig varning. Myndigheten tar emot och förmedlar internationella larm samt informerar EU och IAEA om vilka skyddsåtgärder som vidtagits för allmänheten vid en radiologisk nödsituation. SSM är

kontaktpunkt vid begäran om internationellt stöd enligt IAEA:s konvention om assistans.

SSM meddelar föreskrifter och bedriver tillsyn över verksamheter med joniserande strålning. Detta omfattar även sanering efter olyckor i kärntekniska anläggningar och strålskydd för arbetstagare vid radiologiska nödsituationer.

SSM deltar med representanter i den nationella expertgruppen för sanering (NESA).

Sveriges Geologiska Undersökningar (SGU)

Ansvarar för det nationella brunnregistret och kan lämna information om jord- och bergarter, grundvatten, mark- och biokemi m.m. SGU genomför flygmätningar på uppdrag av SSM.

Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut (SMHI)

Ansvarar för att länsstyrelsens räddningsledning och andra expertmyndigheter fortlöpande får väderprognoser. SMHI vid Arlanda är s.k. NWP (national warning point) och tar emot larm vid en utländsk kärnteknisk olycka enligt internationella överenskommelser. SMHI är främst expertmyndighet till SSM och har ständig beredskap för att göra dagliga beräkningar av spridningen av utsläpp från en kärnteknisk olycka i Sverige eller utomlands. SMHI ska vara beredd att, på begäran, sända en meteorolog till SSM eller länsstyrelsen i drabbat län.

Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI)

Har till uppgift att bedriva forskning avseende metod- och teknikutveckling samt utredningsarbete för totalförsvaret och inom området internationell säkerhet. FOI kan bidra med expertkunskap då det i deras verksamhet ingår forskning och analys inom det radiologiska och nukleära området.

Trafikverket (TRV)

Trafikverket svarar för drift, underhåll och byggande av statliga vägar och järnvägar. Samverkan mellan Länsstyrelsen och Trafikverket är nödvändig bland annat rörande transporter inom kontaminerade områden. Trafikverket svarar för att hålla vägar/järnvägar öppna för trafik genom snöröjning eller andra åtgärder för att säkerställa transporter.

Tullverket (TV)

Kan medverka vid räddningstjänst eller vid sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen genom att bidra med mätesurser.